

روشهای تحقیق در علوم رفتاری و علوم اجتماعی

«ویرایش سوم»

تألیف: خسرو رضانی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج

۱۳۸۷

۱۵۰

/۷۲

رمضانی، خسرو، ۱۳۳۴ -

ر ۷۱۶ ر

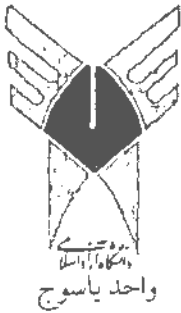
روشهای تحقیق در علوم رفتاری و علوم اجتماعی /
تألیف خسرو رمضانی، - ویرایش، ۲، - یاسوج: فاطمیه
۱۳۸۷.

۱۳۸۷

ج، ۲۱۶ ص: جدول، نمودار،
واژه‌نامه.

کتابنامه: ص ۱۹۵ - ۱۹۸.

۱. روانشناسی - تحقیق، ۲ - علوم اجتماعی - تحقیق.
الف. عنوان.

روشهای تحقیق در علوم رفتاری و علوم اجتماعی

تألیف: خسرو رمضانی

ویرایش سوم: چاپ اول

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

ویراستار: زهره فسحت □ حروفچینی: یدبده □ چاپ: چاپخانه فرهنگ

ناشر: انتشارات فاطمیه - زیر نظر دانشگاه آزاد اسلامی واحد یاسوج

شیراز: صندوق پستی ۷۱۳۶۵-۳۱۶ فاکس: ۷۲۶۸۳۲۱-۷۱۱

یاسوج: صندوق پستی ۷۵۹۱۵-۵۵۸

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

شابک ۹۶۴-۵۸۰۶-۷-۰ (ISBN 964-5806-7-0)

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول - کلیات	۱۳
مقدمه - روشهای معمول حل مشکلات	۱۳
۱ - تجربه	۱۳
۲ - باورهای رایج	۱۴
۳ - صاحب‌نظران	۱۵
۴ - استدلال	۱۶
۴-۱ - استدلال قیاسی	۱۶
۴-۲ - استدلال استقرایی	۱۷
۴-۳ - تمثیل	۱۸
۵ - روش علمی	۱۹
ویژگیهای تحقیق علمی	۲۰
هدفهای روش علمی	۲۲
انواع تحقیق	۲۳
مراحل روش تحقیق	۲۵
۶ - خلاصه فصل اول	۲۵

فصل دوم - طرح تحقیق	۲۷
قسمت اول: انتخاب موضوع تحقیق	۲۷
معیارهای انتخاب موضوع تحقیق	۲۹
قاعده کلی برای بیان موضوع تحقیق	۳۱
قسمت دوم: بیان مسئله (طرح مسئله)	۳۲
نکاتی که باید در بیان مسئله مورد توجه قرار گیرد	۳۴
قسمت سوم: بیان فرضیه	۳۶
ملاحظات تدوین فرضیه	۳۷
انواع فرضیه	۴۰
قسمت چهارم: تعاریف عملیاتی واژه‌ها و اصطلاحات	۴۳
قسمت پنجم: مطالعه منابع مربوط به موضوع تحقیق	۴۶
هدفهای مطالعه منابع مربوط به موضوع تحقیق	۴۶
روش مطالعه منابع	۴۸
روشهای ارائه مشخصات منابع	۴۹
خلاصه فصل دوم	۵۱
فصل سوم - جامعه و نمونه	۵۳
روشهای نمونه گیری	۵۶
۱- روشهای نمونه گیری غیر احتمالی	۵۶
۲- روشهای نمونه گیری احتمالی	۵۷
(تصادفی ساده - منظم - تصادفی طبقه‌ای - خوشه - سهمیه‌ای)	
حجم نمونه	۶۲

۶۶..... خلاصه فصل سوم (جامعه و نمونه)

۶۷..... فصل چهارم - روشهای جمع آوری اطلاعات

۶۷..... انواع روشهای جمع آوری اطلاعات

۶۷..... ۱- روش مشاهده

۷۴..... ۲- مصاحبه

۷۹..... ۳- پرسشنامه

۸۴..... ۴- آزمایش

۸۵..... ۵- روش های جامعه سنجی

(مقیاسهای بوگاردوس - لیکرت - گاتمن - آزگود)

۹۱..... ۶- روشهای بالینی

۹۲..... ۷- روشهای کتابخانه

۹۳..... خلاصه فصل چهارم: روشهای جمع آوری اطلاعات

۹۵..... فصل پنجم - انواع روشهای تحقیق

۹۶..... انواع روشهای تحقیق

۹۶..... ۱- تحقیق بر مبنای اطلاعات قبلی

۹۷..... ۱- تحقیق تاریخی

۱۰۱..... ۲- تحقیق بر مبنای اطلاعات آماری

۱۰۲..... ۲- تحقیقات میدانی

۱۰۳..... تحقیق به روش توصیفی

۱۰۴..... - تحقیق موردی (مورد پژوهی)

۱۰۵	- تحقیق همبستگی یا همخوانی
۱۰۶	- روش تحقیق علی یا پس از وقوع
۱۰۷	- تحقیق به روش تکاملی (طولی - عرضی)
۱۰۸	۳- تحقیق تک آزمودنی - (طرح بازگشتی A.B.A.B)
۱۱۰	۴- تحقیقات بین گروهی
۱۱۲	انواع طرحهای تحقیق بین گروهی
۱۱۲	۱- تحقیقات شبه آزمایشی
۱۱۵	۲- طرحهای نیمه آزمایشی (نیمه تجربی)
۱۲۰	۳- تحقیقات آزمایشی (تجربی حقیقی)
۱۲۴	خلاصه فصل پنجم: انواع روشهای تحقیقاتی
۱۲۵	فصل ششم: متغیرها و انواع آن
۱۲۵	انواع متغیرها (پیوسته - طبقه‌ای)
۱۲۶	- متغیرهای دو ارزشی و چند ارزشی - متغیرهای کمی و کیفی
۱۲۸	- متغیرهای فعال و خصیصه‌ای
۱۲۹	- متغیرهای مستقل و وابسته - متغیرهای تعدیل کننده
۱۳۲	روشهای کنترل متغیرهای نامربوط
۱۳۴	خلاصه فصل ششم
۱۳۵	فصل هفتم: اعتبار و روایی
۱۳۵	اعتبار
۱۳۶	روش بازآزمایی

روش دو نیمه کردن	۱۳۶
روش فرمهای معادل	۱۳۷
روش استناد از مشخصه های آماری	۱۳۷
روایی - انواع روایی	۱۳۸
۱- روایی محتوایی	۱۳۹
روایی صوری	۱۳۹
۲- روایی ملاکی	۱۴۰
۳- روایی سازه	۱۴۱
روایی در طرحهای پژوهشی - روائی درونی	۱۴۲
روایی بیرونی	۱۴۶
خلاصه فصل هفتم: اعتبار و روایی	۱۴۸
فصل هشتم - تجزیه و تحلیل اطلاعات (روشهای تجربه و تحلیل)	۱۴۹
سطوح مختلف اندازه گیری (اسمی - ترتیبی - فاصله ای - نسبی)	۱۵۱
آمار توصیفی	۱۵۴
الف) تهیه جدولها و رسم نمودارها	۱۵۴
ب) شاخصهای گرایش به مرکز - نما - میانه - میانگین	۱۶۰
پ) شاخصهای پراکندگی - دامنه - واریانس - انحراف استاندارد	۱۶۳
ضریب همبستگی پیرسون	۱۶۷
ضریب همبستگی رتبه ای اسپیرمن	۱۶۹
آمار استنباطی	۱۷۰
آزمون t برای دو گروه مستقل	۱۷۱

آزمون 1 برای دو گروه وابسته.....	۱۷۴
آزمون خنّی دو یا کای مربع.....	۱۷۶
خلاصه فصل هشتم.....	۱۸۰
فصل نهم: تهیه گزارش تحقیق	
شیوه ارائه گزارش تحقیق.....	۱۸۲
طرز نوشتن پایان نامه.....	۱۸۵
مواد مقدماتی پایان نامه.....	۱۸۶
سازمان اصلی پایان نامه.....	۱۸۸
خلاصه فصل نهم.....	۱۹۴
فهرست منابع فارسی.....	۱۹۵
فهرست منابع انگلیسی.....	۱۹۸
پیوستها.....	۱۹۹

بسمه تعالی

پیشگفتار:

یکی از ویژگیهای فطری بشر کنجکاوی اوست که برآورده شدن این نیاز فطری، حداقل دو اثر بسیار مفید را به ارمغان می‌آورد.

اول: نوعی احساس رضایت مندی حاصل می‌شود که زمینه ادامه کنجکاوی را در انسان تقویت می‌کند.

دوم: کنجکاوی منجر به کشف بسیاری از پدیده‌های مجهول می‌شود که زمینه مناسبی برای رشد و ترقی انسانها و کسب معارف بیشتر در آنها می‌شود.

در نتیجه هر چه انسان شیوه برآورده کردن حس کنجکاوی خود را منظم‌تر و اصولی‌تر نماید احتمال موفقیت او بیشتر است. یکی از راههایی که می‌تواند این خواسته را برآورده سازد یاد گرفتن روشهای تحقیق است. در علوم مختلف شیوه‌های تحقیق کم و بیش تفاوتهایی با همدیگر دارند، اما می‌توان گفت اصولی وجود دارد که مشترک میان همه روشهای تحقیق در علوم مختلف است. در این کتاب که با عنوان روشهای تحقیق در علوم رفتاری و علوم اجتماعی می‌باشد، روشهایی ارائه شده که می‌تواند تا حدودی مورد استفاده سایر علوم نیز قرار گیرد.

گرچه کتابهای زیادی تا کنون در زمینه روشهای تحقیق در علوم انسانی - علوم اجتماعی -

علوم رفتاری نوشته شده است، اما به سبب گستردگی مطالب در زمینه این موضوع کاستی‌هایی در هر کدام از کتابها مشاهده می‌شود.

ضمن ارج نهادن به زحماتی که اساتید بزرگوار در زمینه تألیف و ترجمه کتابهای متعدد نموده‌اند، در کتاب حاضر سعی شده است با بهره‌گیری از مطالب ارزنده کتابهای موجود، مطالب بیشتری در حجم کمتر ارائه شود که این خود مختصر نویسی کتاب را توجیه کرده تا از پراکنده‌گویی پرهیز شود. ضمن اینکه مختصر نویسی خود باعث به وجود آمدن برخی مشکلات می‌شود.

در نتیجه ویژگیهای این کتاب را می‌توان به صورت زیر خلاصه نمود:

- ۱- مختصر نویسی و جلوگیری از نوشتن مطالب زاید و پراکنده.
 - ۲- استفاده از مثالهای عینی و ملموس، جهت فهم و درک بهتر مطالب.
 - ۳- تنظیم مطالب، به صورتی که خواننده پس از مطالعه دقیق کتاب بتواند تا حدودی به یک فعالیت تحقیقی در زمینه علوم اجتماعی و یا علوم رفتاری مبادرت ورزد.
 - ۴- رعایت ارتباط عمودی و افقی مطالب، تا خواننده ضمن یادگیری مطالب پیش نیاز هر موضوع، ارتباط آنها با سایر موضوعات درک کند.
- در پایان از اساتید گرانقدری که به صورت حضوری از محضرشان کسب فیض شده از جمله آقایان دکتر علی دلاور - دکتر حیدرعلی هومن - دکتر علیرضا کیامش - دکتر اصغر رضویه - دکتر امیر هوشنگ مهریار - دکتر محمد خیر و دکتر عباس تشکری و سایر کسانی که بوسیله تألیفاتشان از خرمن علمشان بهره گرفته شده و اسامی آنها در فهرست منابع آمده تشکر و قدردانی می‌شود.

کمال امتنان است اگر صاحب نظران، اساتید و دانشجویان عزیز با مطالعه کتاب نظرات خود را همراه با انتقادات به اطلاع مؤلف برسانند تا در رفع آن اقدام شود.

والسلام

خسرو رمضان

اسفندماه ۱۳۸۶